

Uništavanje knjiga tokom 90-ih proteklo je u potpunoj šutnji, uz odobravanje politike i brojnih intelektualaca, a najveća ironija svakog knjigocida i jest u tome da će na koncu svaki završiti u knjizi, rečeno je na promociji knjige "Knjigocid - uništavanje knjiga u Hrvatskoj tijekom 90-ih", autora Ante Lešaja, penzioniranog sveučilišnog profesora ekonomije. On je 20-ak godina istraživao uništavanje knjiga pisanih na ćirilici i djela srpskih autora po Hrvatskoj, ali i onih koja su se bavila antifašizmom i radničkim samoupravljanjem.

- Ante Lešaja je istraživao kako su se od 1992. sistematski uništavale knjige koje su se jezički, pismom, nacionalno, ideološki ili na neki drugi način razlikovale od stanja duha 90-ih godina u Hrvatskoj, rekao je predsjednik SNV Milorad Pupovac, ističući da je Lešaja svoje prve tekstove na tu temu objavio u splitskom "Feral Tribuneu", ali i u časopisu Srpskog kulturnog društva "Prosvjeta".

- Prihvatio se poštenog posla i pošteno ga odradio, dajući svoj doprinos istoriji i sjećanju na vrijeme kad su oni koji su otpisivali knjige, otpisivali i ljude, rekao je Pupovac.

Lešajin rad ukazuje i da su pojedinci ionako velik broj uklonjenih i uništenih knjiga u medijima preuveličavali, pa tako u knjižnici u Karlovcu nije bilo uništeno 60.000 nego 600 knjiga, niti je 70.000 knjiga bilo uništeno u knjižnici u Vukovaru.

Književni kritičar Velimir Visković koji je 90-ih bio rukovodilac u Leksikografskom zavodu „Miroslav Krleža“ odakle je početkom 90-ih u rezalište poslato 40.000 primjeraka Jugoslovenske enciklopedije, rekao je da su u Zavodu pokušali spasiti neke od tih enciklopedija, pokušavajući ih prodavati po daleko nižoj cijeni, ali su zbog protesta ljudi i male prodaje odustali.

Nagrada za zločin, kazna za savjest

Podaci do kojih je došao Lešaja u svojoj knjizi na oko 600 strana su, blago rečeno, zastrašujući. Tokom 90-ih iz hrvatskih je knjižnica, prema gruboj procjeni, odstranjeno skoro 2,8 miliona knjiga ili 13,8 posto ukupne građe. Knjiga dokumentira i uništavanje oko 3.000 spomenika

antifašističke borbe.

Zbog tih uništavanja nitko nije odgovarao, ali su Milan Kangrga i Feral Tribune koji su kritički progovorili o slučaju uklanjanja knjiga na Korčuli kažnjeni za klevetu jer je sud ocijenio da se radilo o kleveti zato što nije naglašena formalna razlika između spaljivanja i bacanja knjiga u kontejner. Direktorica biblioteke koja je samovoljno "otpisala" knjige na kraju je dobila i odštetu. Lešaja smatra da je još uvijek moguće da odgovorni budu sankcionirani jer to podliježe konvencijama koje je i Hrvatska potpisala. Samo kad bi bilo političke volje ...

- Tako je propalo i mojih 15 godina rada koliko sam bio uključen u rad na zajedničkom projektu enciklopedije, rekao je Visković, ističući da se drugačije i nije moglo u državnoj ustanovi. Navodio je primjere da su neki bibliotekari s nelagodom otpisivali i uklanjali knjige i dodao da mu je drago da su neki od onih čiji su stavovi 90-ih bili vrlo rigidni, sada zastupaju stav pomirenja.

Na temu evolucije stavova osvrnuo se onda i Pupovac, spomenuvši primjer neimenovanog državnog rukovodioca iz 90-ih koji je izjavljivao da će državnim parama pomoći uklanjanje knjiga, "a sada ulaže u maline u Srbiji".

Spaljivanje knjiga pod policijskim nadzorom

Nekadašnji urednik "Ferala", novinar i pisac Viktor Ivančić podsjetio je kako su hrvatski nacionalisti na glavnom splitskom trgu satima spaljivali na stotine primjeraka "Ferala" koje su pokupili s kioska, dok je policija cijelo vrijeme stajala, ne ometajući huligane.

- Feral je spaljivan u početku izlaženja, a tokom 15 godina nikad nismo imali oglašavače, iako smo imali tiraž koji je u momentu prestanka izlaženja lista bio veći od svih ostalih političkih nedeljnika, rekao je Ivančić.

Sam Lešaja govorio je o svom radu i pomoći koju su mu pružili pojedini intelektualci kao što je bio najznačajniji filozof Milan Kangrga ili Predrag Matvejević bivajući, kao i on sam, suđeni zbog navodne klevete na novčane kazne. Knjigocid u biblioteci na Korčuli gdje je uklonjeno i otpisano

400 naslova, od toga 19 naslova Branka Ćopića, bio mi je podstrek za daljnja istraživanja, pa je i najviše istražen i dokumentiran, iako nije ni bio najopsežniji ni najgori, rekao je Lešaja ukazujući da je Hrvatska jedinstvena jer niko nije kažnjen zbog uništavanja knjiga, ali su kažnjeni oni koji su o tome govorili.

Nema ničeg čudnog u šutnji

- Bio sam među volonterima koji su sudjelovali u podizanju knjižnice u Korčuli. Tako sam i ušao u tu temu i počeo prikupljati najrazličitije podatke o svim slučajevima koje sam mogao naići. Korčulanski slučaj prijavio sam i Državnom odvjetništvu, no odbili su se baviti njime jer je, kako su istaknuli, dokaziva šteta bila zanemariva, rekao je Lešaja.

On smatra i da nema ničeg čudnog u šutnji kojom je ovaj kulturocid praćen u hrvatskoj javnosti.

- Brojni su se intelektualci upregli u nacionalističke diskurse, a mnogi su se bojali i držali po strani. Slična priča događala se na cijelom prostoru bivše Jugoslavije i svugdje je bilo tek nekoliko hrabrih ljudi koji se nisu bojali govoriti da je to pogrešno, rekao je Lešaja i naveo sve koji su na neki način učestvovali u skidanju vela tajne s knjigocida.

Za podsjećanje je pročitao stav urednika izdanja Milana Šarca: - Najveća ironija svakog knjigocida i jest u tome da će na koncu svaki završiti u knjizi. Knjige uzvraćaju udarac.

Promociji knjige koju su izdali SNV i književna kuća „Profil“ prisustvovao je velik broj javnih ličnosti Hrvatske, od bivšeg predsjednika zemlje Stjepana Mesića do naučnika, profesora i umjetnika, kao i predstavnika srpske zajednice, a bio je tu i ambasador Srbije u Hrvatskoj Stanimir Vukićević.

Izvor: snv.hr